

Rizika spojená s repatriací zemřelých

Simona Bláhová

Bakalářská práce
2014

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav krizového řízení
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Simona Bláhová**
Osobní číslo: **L11117**
Studijní program: **B3909 Procesní inženýrství**
Studijní obor: **Ovládání rizik**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Rizika spojená s repatriací zemřelých**

Zásady pro vypracování:

1. Posouzení současného právního stavu repatriace zemřelých a jejich aplikace na podmínky České republiky
2. Analýza rizik spojených s repatriací lidských pozůstatků a ostatků s důrazem na bezpečnost a ochranou osob, které se na repatriaci přímo podílejí
3. Návrh na redukci vybraných rizik spojených s repatriací lidských pozůstatků a ostatků

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] JUKL, Marek: **Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly (Stručný přehled)**. Praha: Červený klíč 2005, ISBN 80-254-1792-1. Dostupné z: <http://www.cervenýkriz.eu/cz/mhp/konvence.htm>

[2] RUX, Jaromír. **Problémové situace v cestovním ruchu**. Praha: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2007.

[3] ŠEFČÍK, Vladimír. **Analýza rizik**. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009, 98 s. ISBN 978-807-3186-968

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

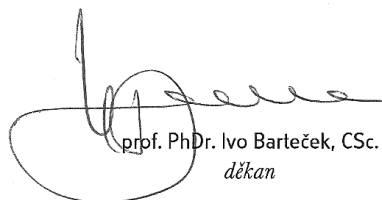
Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Miroslav Tomek, Ph.D.**

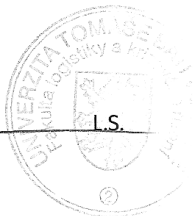
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **21. února 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **9. května 2014**

V Uherském Hradišti dne 21. února 2014

prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.
děkan

doc. PhDr. Ferdinand Mazal, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

BLÁHOVÁ, Simona. *Rizika spojená s repatriací zemřelých*. [Bakalářská práce]. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta logistiky a krizového řízení. Ústav ochrany obyvatelstva. Vedoucí: doc. Ing. Miroslav Tomek, Ph.D. Stupeň odborné kvalifikace: Bakalář (Bc.). Studijní program: Procesní inženýrství, studijní obor: Ovládání rizik. Zlín: FLKŘ UTB, 2014, 45 s.

Předmětem této bakalářské práce je posouzení rizik spojených s repatriací zemřelých osob. V teoretické části se práce zabývá právními předpisy mezinárodní přepravy zemřelých a všeobecným popisem dané problematiky. Praktická část se poté zaměřuje na analýzu vybraných rizik a návrhu jejich redukce.

Klíčová slova: analýza, převoz, tělo zemřelého, repatriace

ABSTRACT

BLÁHOVÁ, Simona. *Risks Associated with Repatriation of Human Remains*. [Bachelor's thesis]. Thomas Bata University Zlin, Faculty of Logistic and Crisis management. Crisis Management Institute. Supervisor: doc. Ing. Miroslav Tomek, Ph.D. Level of professional qualification: Bachelor (Bc.) in a degree programme: Process Engineering, degree course: Risk control. Zlin: FLCR TBU, 2014, 45 pages.

The subject of this bachelor thesis is the risk assessment associated with the repatriation of deceased persons. The theoretical part deals with the international regulations for transporting the deceased and the general description of the issue. The practical part of my thesis focuses on the analysis of selected risks and the proposals of their reduction.

Key words: analysis, transportation, body of the deceased, repatriation

Děkuji tímto svému vedoucímu bakalářské práce panu doc. Miroslavu Tomkovi, Ph.D., za odborné vedení, rady a věcné připomínky při psaní této práce. Dále chci poděkovat za ochotu a vstřícnost, kterou mně při psaní této práce projevil pan Petr Hradil z pohřebního ústavu Hradil v Bystřici pod Hostýnem.

V neposlední řadě bych velmi ráda poděkovala své rodině a přátelům za jejich víru ve mne, podporu a motivaci během celého mého studia.

Motto: *„Nechci dosáhnout nesmrtelnosti svým dílem, ale tím, že nezemřu“.*

Woody Allen

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v archivu Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval/a samostatně a použitou literaturu jsem citoval/a. V případě publikace výsledků budu uveden/a jako spoluautor/ka
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti dne 6.5.2014

.....
podpis studenta/ky

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 SOUČASNÝ STAV	10
1.1 ZÁKLADNÍ POJMY	10
1.1.1 Lidské pozůstatky.....	10
1.1.2 Lidské ostatky	10
1.1.3 Přeprava.....	10
1.1.4 Rakev.....	10
1.1.5 Repatriace.....	10
1.1.6 Úmrlčí pas a průvodní list.....	11
1.2 PROCES REPATRIACE	11
1.3 ZASTUPITELSKÉ ÚŘADY ČESKÉ REPUBLIKY V ZAHRANIČÍ	12
2 PRÁVNÍ PŘEDPISY MEZINÁRODNÍ PŘEPRAVY ZEMŘELÝCH	13
2.1 ZÁKON Č. 256/2001 SB. O POHŘEBNICTVÍ	13
2.2 EVROPSKÁ NORMA POHŘEBNICTVÍ EN 1507:2005:E	14
2.3 MEZINÁRODNÍ UJEDNÁNÍ O PŘEPRAVĚ MRTVOL Č. 44 /1938 SB.	15
2.4 ŠTRASBURSKÁ DOHODA O PŘEPRAVĚ MRTVÝCH.....	16
2.5 UPLATŇOVÁNÍ MEZINÁRODNÍCH DOHOD PRO PŘEPRAVU LIDSKÝCH POZŮSTATKŮ A OSTATKŮ	18
3 DRUHY MEZINÁRODNÍ PŘEPRAVY ZEMŘELÝCH	19
3.1 DOPRAVA ZEMŘELÝCH PO SILNICI.....	19
3.2 PŘEPRAVA ZEMŘELÝCH PO ŽELEZNICI.....	20
3.3 DOPRAVA ZEMŘELÝCH LETECKÁ A PO MOŘI.....	21
II PRAKTICKÁ ČÁST	22
4 RIZIKA SPOJENÁ S REPATRIACÍ ZEMŘELÝCH	23
4.1 BIOLOGICKÁ RIZIKA SPOJENÁ S PŘEVOZEM ZEMŘELÝCH	23
4.2 TRANSPORTNÍ RIZIKA SPOJENÁ S PŘEVOZEM ZEMŘELÝCH	25
4.3 EKONOMICKÁ RIZIKA SPOJENÁ S PŘEVOZEM ZEMŘELÝCH	27
4.3.1 Postup při sjednaném pojištění cestovních výloh	28
4.3.2 Postup při absenci cestovního pojištění	29
4.4 VYHODNOCENÍ VYBRANÝCH RIZIK.....	30
4.4.1 SWOT analýza	31
4.4.2 Bodová polokvantitativní analýza PNH.....	33
5 REDUKCE VYBRANÝCH RIZIK SPOJENÝCH S REPATRIACÍ ZEMŘELÝCH	37
ZÁVĚR	39
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	40
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	42
SEZNAM OBRÁZKŮ	43
SEZNAM TABULEK	44
SEZNAM PŘÍLOH	45

ÚVOD

V současné době lidé cestují mnohem více než dřív. A také mnohem dál. Tato příležitost, do té doby pro většinu našeho národa nepoznanou - možnost svobodně cestovat kam si člověk umane, přinesla listopadová revoluce v roce 1989 a změna režimu, který většinu cestovatelských myšlenek do té doby držel pod pokličkou. V minulosti byla cesta do nejbližšího města považována za něco úžasného a návštěva hlavního města se téměř rovnala zážitku na celý život. Proto se lidé tolik neseťkávali s řešením převozu zemřelého zpět domů, do vlasti. V dnešní době existují nové způsoby dopravy, auta a letadla jsou rychlejší a jízdenky levnější, a tak se čím dál více lidí odhodlává cestovat i do vzdálenějších míst.

S touto možností ale přichází každoročně několik stovek Čechů v zahraničí o život. Smrt blízkého člověka je pak vždy bolestnou životní zkušeností, která se nevyhne nikomu z nás. Bohužel není omezena jen na akt samotného rozloučení s milovaným člověkem - pro pozůstalé představuje také celou řadu úkonů, které musí zařídit, aby rozloučení proběhlo důstojně.

Cílem této bakalářské práce je vymezení a analýza vybraných rizik repatriace lidských pozůstatků a ostatků. Pro splnění tohoto účelu této práce jsem si vytýčila následující cíle:

- posouzení všech nejdůležitějších právních norem spjatých s tímto procesem,
- analýzu vybraných rizik s ohledem na pozůstalé ale i pracovníky pohřební služby;
- návrhy možných opatření, které by vedly k zlepšení situace.

Při psaní práce jsem vycházela z osobních pohovorů s pracovníky dvou pohřebních služeb - p. Hradilem z Pohřební služby Hradil z Bystřice pod Hostýnem a p. Kunovským z Pohřebnictví Zlín, spol. s.r.o., jenž mají dlouholeté zkušenosti s prováděním repatriací zemřelých.

Práce je členěna na teoretickou a praktickou část. V teoretické části uvádím přehled právních předpisů a norem, které souvisí s procesem repatriace zemřelých osob. Praktická část pak rozebírá vybrané druhy rizik pomocí nástrojů pro analýzu rizik a přináší interpretaci jejich výsledků. V poslední kapitole navrhuji několik opatření, která mohou přispět ke snížení rizik spojených s repatriací zemřelých.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SOUČASNÝ STAV

K orientaci v problematice repatriace zemřelých a následného posouzení možných rizik s ní spojených je třeba se seznámit s legislativou českou, zejména však s mezinárodními dohodami a úmluvami týkajícími se nakládáním a přepravy mrtvých těl.

1.1 Základní pojmy

Technické termíny, používané v oblasti pohřebnictví, jsou specifikovány platnou legislativou. Následující podkapitoly tyto pojmy, které tato bakalářská práce hojně využívá, blíže popíší.

1.1.1 Lidské pozůstatky

Lidskými pozůstatky se rozumí mrtvé lidské tělo, případně jeho části, které ještě nebyli pohřbeny. Výjimkou jsou mrtvá lidská těla, která za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem jsou použita pro potřeby lékařské vědy, výzkumu nebo k výukovým účelům a zpopelněna ve spalovně zdravotnického zařízení podle zvláštního právního předpisu.

1.1.2 Lidské ostatky

Pokud bylo mrtvé lidské tělo pohřbeno a pak exhumováno, nejedná se již o lidské pozůstatky, ale o lidské ostatky.

1.1.3 Přeprava

Přepřavou je označován jakýkoliv vnitrostátní nebo mezinárodní přesun zesnulého vozem, vlakem, lodí nebo letadlem.

1.1.4 Rakev

Rakev je schránkou na lidské pozůstatky. Různé legislativní normy se různí v požadavcích na technické specifikace rakví.

1.1.5 Repatriace

Repatriace znamená návrat do vlasti, pro účely této práce se repatriací rozumí návrat zesnulých do země původu, nebo země podle požadavku pozůstalých.

1.1.6 Úmrlčí pas a průvodní list

K přepravě lidských pozůstatků je vyžadováno identifikačních dokladů zemřelého, přičemž podle evropské dohody je třeba průvodního listu, zatímco mezinárodní ujednání vyžaduje úmrlčí pas.

1.2 Proces repatriace

Lidé odedávna rádi a hodně cestovali. Cestování by mělo pro nás být krásným zážitkem, které by jsme si měli užívat a mít z něj dobrý pocit a hezké zážitky. Bohužel se někdy pod vlivem různých okolností přihodí lidské neštěstí v podobě nečekaného úmrtí účastníka dané cesty. V případě takové politováníhodné situace, že zemře občan České republiky (dále ČR) v zahraničí, je doporučován, podle dané situace, následující obecný postup:

- kontaktujeme telefonicky či jiným spojením zástupce pojišťovny, s kterou bylo sjednáno pojištění, resp. její asistenční službu;
- pohřební službu (dále PS) v České republice;
- cestovní kancelář, cestovala-li zemřelá osoba s ní;
- konzulární oddělení zastupitelského úřadu České republiky, v jehož obvodu působnosti k úmrtí došlo či odbor konzulárních činností Ministerstva zahraničních věcí České republiky.

Tyto úkony je oprávněna vyřizovat fyzická nebo právnická osoba sjednávající převoz a následné pohřbení v zemi původu (zejména osoba žijící se zemřelým ve společné domácnosti, osoba blízká, v případě služební cesty vysílající organizace). Zastupitelský úřad ČR, který má působnost pro daný stát, či odbor konzulárních činností Ministerstva zahraničních věcí ČR informují blízké osoby a poskytnou jim informace a doporučení k dalšímu postupu.

Další účastníci na postupu mohou být podle vzniklé situace i policisté, státní zástupce, pracovníci nemocnice, ústavu soudního lékařství, pohřební služby, matričních úřadů a další. Jejich činnosti závisí na povaze konkrétního případu a ustanoveních právních předpisů cizího státu. V podstatě je však požadováno podání informací mající rozhodující význam k zemřelé osobě apod.

V jakých lhůtách se musí repatriace vyřídit je dáno správními řády jednotlivých států, kde k úmrtí došlo [1].

Pro převoz zemřelých zpět do vlasti se nabízí dvě možnosti a to převoz lidských pozůstatků a jejich následné pohřbení ve vlasti nebo zpopelnění v zemi, kde došlo k úmrtí, a převoz zpopelněných ostatků. Převoz lidských ostatků je vzhledem k pracovníkům PS vždy rizikovější, než převoz zpopelněných ostatků, kdy popel nepředstavuje žádné biologické riziko.

1.3 Zastupitelské úřady České republiky v zahraničí

Zastupitelské úřady ČR a Ministerstvo zahraničních věcí ČR mají neustálou 24 - hodinovou diplomatickou službu, která je určena pro případy řešení nenadálých životních situací, kterou úmrtí bezesporu je. Tyto zmiňované úřady se řídí Vídeňskou úmluvou o konzulárních stycích z roku 1963, u nás publikovanou vyhláškou ve Sbírce zákonů č. 32/1969 Sb. Postupuje se podle obecně závazného předpisu cizího státu, kde došlo k úmrtí a našeho Zákona č. 256/2001 Sb., o pohřbívání.

Zemře-li osoba na území státu, který není vázán příslušnými mezinárodními smlouvami, je pro převoz do ČR nebo převoz přes její území nutné, aby zastupitelský úřad ČR v zahraničí vystavil průvodní list obsahující souhlas s přepravou pozůstatků [1].

2 PRÁVNÍ PŘEDPISY MEZINÁRODNÍ PŘEPRAVY ZEMŘELÝCH

Závaznými právními předpisy jsou v současné době normy uvedené v tabulce 1. Tyto normy se týkají jak převozu českého občana ze zahraničí zpět do vlasti, stejně tak převozu zemřelého cizího státního příslušníka z ČR do zahraničí, kde bude postup obdobný.

Tabulka 1. Závazné právní předpisy související s repatriací zemřelých [Zdroj: vlastní]

Územní platnost	Název předpisu	Používaný název
Česká republika	Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů	Zákon o pohřebnictví
Evropská unie	Evropská norma pohřebnictví EN 15017:2005:E	Evropská norma
Celosvětově	Mezinárodní ujednání o přepravě mrtvol č.44/1938 Sb.	Berlínská dohoda
Celosvětově	Evropská dohoda o přepravě mrtvých	Štrasburská dohoda

Uvedené normy se z větší části obsahově překrývají, navazují na sebe, vzájemně se prolínají. Ovšem v určitých momentech se rozcházejí v požadavcích na určité náležitosti přepravy. V následujících podkapitolách shrnují podstatu nejvýznamnějších jednotlivých předpisů a vymezují konkrétní požadavky na převoz zesnulých.

2.1 Zákon č. 256/2001 Sb. o pohřebnictví

K nejvýznamnější české normě upravující nakládání s lidskými pozůstatky a ostatky můžeme zařadit zákon č. 256/2001 Sb. o pohřebnictví a o změně některých zákonů ze dne 29. června 2001.

Zákon o pohřebnictví upravuje postupy od předání těla zemřelého až k pohřbení, včetně např. podmínek provozování PS, krematorii i pohřebišť, převozu lidských pozůstatků či nájmu hrobového místa.

Pro obsah této práce je důležitá specifikace, za jakých podmínek lze lidské pozůstatky převážet po pozemních komunikacích (a to pouze ve speciálním vozidle k tomu účelu schváleném podle zvláštního právního předpisu nebo ve vozidle se skříňovou karoserií, která může být v provedení pevné nástavby nebo nedělené skříně. V případě nedělené skříně musí být prostor určený pro posádku vozidla od prostoru určeného k přepravě lidských

pozůstatků oddělen pevnou přepážkou. Ve skříňových vozidlech lze lidské pozůstatky přepravovat pouze ve speciálních pevných nebo výměnných nástavbách nebo kontejnerech umístěných v prostoru pro přepravu nákladu, které musí být, včetně jejich umístění a uchycení ve vozidle, schváleny).

Dále pak upravuje přepravu lidských pozůstatků, na kterou se vztahují mezinárodní smlouvy, jimiž je ČR vázána a které se provádí způsobem upravenými těmito smlouvami. Průvodní list k přepravě lidských pozůstatků, potřebný podle příslušné mezinárodní smlouvy, vydává krajská hygienická stanice.

Dojde-li k úmrtí na území státu, který není vázán příslušnou mezinárodní smlouvou, je pro převoz na území ČR nebo převoz přes její území nutný souhlas diplomatické mise nebo konzulárního úřadu příslušného k zastupování zájmů ČR. Souhlas může být vydán po předložení úmrtního listu a potvrzení o tom, že proti přepravě není námitek z hlediska trestněprávního nebo zdravotního, zejména že osoba, která má být přepravována, nebyla v době úmrtí nakažena nebezpečnou nemocí [2].

2.2 Evropská norma pohřebnictví EN 1507:2005:E

Evropská norma pohřebnictví EN 1507:2005:E má statut národní normy a ČR je vázána tuto normu dodržovat. Určuje požadavky na poskytování PS, obsahuje doporučení, která berou v úvahu různá další ustanovení národních pohřebních zákonů a tradice etických, kulturních a náboženských pohřebních obřadů. Dále tak bere v potaz i hygienické podmínky a podmínky životního prostředí.

Norma stanovuje požadavky na převoz zesnulého, který se podle situace uskuteční za užití k tomu určených nosítek, vhodného obalu nebo rakve.

Vymezuje také druhy přeprav zesnulého, které lze realizovat po zemi moří nebo vzduchem. Před samotnou přepravou je důležité vzít v úvahu kritéria jako jsou čas úmrtí, doba trvání přepravy a také způsob přepravy. Další kritéria, které jsou nutné před přepravou zemřelého vzít v potaz a to bez ohledu na období, které uplynulo mezi dobou úmrtím a jeho repatriací, jsou následující požadavky na povinné užití hermeticky utěsněného obalu, pokud došlo k úmrtí následkem nakažlivé choroby. Mezi ně se řadí:

- pravé neštovice a podobné choroby;
- cholera;
- antrax;

- mor;
- skvrnitý tyfus;
- hemoragické virové horečky.

Pokud neexistuje žádný specifický hygienický požadavek, není třeba k přepravě zemřelého do 48 hodin od úmrtí, žádný hermeticky uzavřený kontejner, balzamování nebo chlazení.

Doporučuje se ale zjistit si všechny zákonné normy cílových zemí, které by měly přednost před touto evropskou normou. Velmi často se přeprava řeší podle Berlínské dohody či novější Štrasburské dohody.

Podmínky vyžadované při národní přepravě a přepravě v rámci Evropy po uložení zemřelého do rakve jsou, aby zemřelý byl přepravován v rakvi, jejíž vnitřní výstelka nebo vnější pokrývka rakve splňovala potřebné sanitární požadavky.

Podmínky vyžadované při mezinárodní dálkové přepravě zemřelých mimo Evropu jsou na hermeticky uzavřený kontejner, balzamování či thanatopraktické ošetření nebo na chlazení. V případě chlazení nesmí teplota uvnitř kontejneru v průběhu celé přepravy nikdy přesáhnout 8° C.

Při přepravování zpopelněných lidských pozůstatků či lidských ostatků, je jedno zda poštou, kurýrem nebo jiným způsobem, musejí být tyto ostatky bezpečně uloženy ve vyhovujícím kontejneru uzpůsobeném pro daný účel, na kterém je jasně vyznačen jeho obsah, a musí být doprovázen všemi nezbytnými statutárními dokumenty, které jsou vyžadovány ve výchozí a cílové zemi [3].

Při přepravě zemřelých v rámci státní hranice dané země je nutné na vyžádání doložit příslušné dokumenty. Při přepravě přes státní hranice musí být zemřelý převážen společně s dokumenty, které požaduje země v níž zemřel. Jestliže to daná situace vyžaduje, je potřeba předložit příslušné dokumenty ambasádě nebo konzulátu v dané zemi k certifikaci [4].

2.3 Mezinárodní ujednání o přepravě mrtvol č. 44 /1938 Sb.

Mezinárodní ujednání o přepravě mrtvol č. 44 /1938 Sb., nebo-li také tzv. Berlínská dohoda řeší zamezení potíží vznikající z rozdílností předpisů týkajících se přepravy mrtvol a zavedením jednotné úpravy v tomto směru. Podepsané vlády se zavazují převzít při vstupu nebo při průjezdu jejich územím mrtvoly osob, zemřelých na území některého z ostatních smluvních států, s podmínkou, že bude dbáno těchto předpisů (příloha č. 1).

Ujednání přímo upravuje podmínky pro jednotlivé druhy přepravy:

- jako podklad pro vystavení průvodního listu těla zemřelého tzv. umrlčí pas (příloha 2) v úředním jazyce odesílacího státu a dále také v některém z nejužívanějších jazyků v mezinárodní přepravě, vyžaduje i ověřený úmrtní list a úřední potvrzení, že ze zdravotních nebo policejně-lékařských důvodů není námitek proti přepravě těla zemřelého a že je tělo uloženo v souladu s podmínkami stanovenými tímto dokumentem,
- umrlčí pas musí obsahovat jméno, příjmení, stáří zemřelého, místo, datum a příčinu úmrtí,
- podle Berlínské dohody má být vnější rakev z dřevěných prken o síle minimálně 3 cm zajištěná šrouby vzdálenými od sebe nejvýše 20 cm a vyztužena kovovými pruhy, vnitřní rakev musí být kovová a uzavřená pájenými spoji opatřená okýnkem,
- obsahuje ustanovení, podle kterého přeprava na území cizích států v případě, že dotyčný zemřel na cholera, mor, neštovice či skvrnitý tyfus, není povolena před uplynutím minimálně 1 roku [5].

2.4 Štrasburská dohoda o přepravě mrtvých

V tomto dokumentu známém také jako Štrasburská dohoda (podepsaná 21. listopadu 1973 ve Štrasburku členskými státy Rady Evropy) se stejně jako v předchozí Berlínské dohodě upravuje mezinárodní přeprava zemřelých a pořizování navazující nezbytné dokumentace (příloha 3).

Štrasburská dohoda vymezuje maximum požadavků na přepravu těl zemřelých, které lze návazně (bilatelárně či multilaterárně) dále zjednodušit:

- je požadován pouze průvodní list zemřelého tzv. laissez-passer (příloha 4) vyplněný v úředním jazyce státu odesílání a v jednom z úředních jazyků států Rady Evropy, čímž odpadá povinnost překladu do mezinárodně užívaného jazyka,
- průvodní list zemřelého musí dle Štrasburské dohody obsahovat jeho jméno a příjmení, den a místo úmrtí, věk a příčinu smrti, datum a místo narození (pokud jsou známy). Pak také způsob přepravy těla zemřelého, místo odeslání a místo určení včetně tranzitních států,
- upřesňuje požadavky kladené na rakve zejména v případě, jedná-li se o leteckou přepravu, kdy se musí rakev opatřit čistícím zařízením na vyrovnávání tlaku. Po-

kud tomu tak není, musí splnit požadavky které příslušné úřady odesílajícího státu uznají za postačující;

- v ostatních případech postačuje vnější dřevěná rakev se stěnou o tloušťce minimálně 2cm a vnitřní rakev kovová ze zinku či jiného v zemi se rozkládajícího materiálu - obrázek 1, řádně zaletovaná, anebo jediná dřevěná rakev o tloušťce stěn minimálně 3 cm, která bude vyložena jednou vrstvou zinku nebo jiného v zemi se rozkládajícího materiálu a okénkem pro identifikaci;
- uvolňuje také přepravu zemřelých na některé infekční choroby. Úvodní pasáž této dohody říká, že smluvní státy mají na zřeteli fakt, že přeprava nepředstavuje žádné zdravotní nebezpečí, a to i pokud smrt byla způsobena přenosnou nemocí, za předpokladu, že byla učiněna vhodná opatření zejména z hlediska nepropustnosti rakev;
- vzájemnou dohodou či společným rozhodnutím mezi smluvními stranami dovoluje povolit větší úlevy v případě prevozů těl zemřelých v pohraničních oblastech [5].

Obrázek 1. Ukázka zinkové vložky [Zdroj: Pohřební služba Stříbro]

2.5 Uplatňování mezinárodních dohod pro přepravu lidských pozůstatků a ostatků

Přijetí Štrasburské dohody pro ČR znamenalo jednoznačně zjednodušení převozu zemřelých mezi jednotlivými smluvními státy.

Největším zjednodušením je, že se nevyžaduje jako podklad pro vystavení průvodního listu těla zemřelého ověřený úmrtní list a úřední potvrzení o tom, že není ze zdravotních nebo policejně-lékařských důvodů námitek proti přepravě těla zemřelého a že je tělo zemřelého uloženo v souladu se stanovenými podmínkami.

Česká republika zůstala i po přijetí Štrasburské dohody nadále smluvní stranou Berlínské dohody, protože mezi těmi, kdo podepsali tuto dohodu jsou státy, které nejsou smluvní stranou Štrasburské dohody jako je například Mexiko, Kongo či třeba Egypt, který je oblíbenou a hojně navštěvovanou destinací občanů ČR.

O případných nesrovnalostech vzniklé díky rozdílnými režimy zmíněných dohod pojednává článek 9 Štrasburské dohody, který říká že "pokud převoz zahrnuje i třetí stát, který je smluvní stranou Berlínské dohody, může každý smluvní stát Štrasburské dohody žádat od jiného smluvního státu, aby učinil taková opatření, která jsou nezbytná pro původní smluvní stát, aby splnil své závazky z Berlínské dohody" [6].

3 DRUHY MEZINÁRODNÍ PŘEPRAVY ZEMŘELÝCH

Dojde-li k úmrtí za našimi hranicemi, je většina PS schopna zajistit přepravu zemřelého do jakéhokoliv místa v ČR. Zároveň je možné uskutečnit i přepravu cizího státního příslušníka z ČR do kteréhokoli státu na světě.

Dopravu zpět do vlasti můžeme provést několika způsoby, kdy dopravu lze také kombinovat:

- pozemní doprava
 - silniční
 - železniční
- doprava vodní
 - lodní
- doprava vzduchem
 - letecká [7].

3.1 Doprava zemřelých po silnici

Přeprava zemřelého po pozemních komunikacích je povolena jen v pohřebním motorovém vozidle (obrázek 1).

Obrázek 2. Pohřební motorový vůz Renault Trafic [Zdroj:Fosan s.r.o.]

Vozidlo musí odpovídat ustanovení § 9, odst. 1 Zákona o pohřebnictví, což znamená že vozidlo, které je upravené na přepravu lidských pozůstatků nebo lidských ostatků po pozemních komunikacích, musí být vybavené chladícím zařízením, které musí být schopné dlouhodobě udržet ložný prostor při teplotě do 8°C. Ložný prostor musí mít osvětlení a musí být vybavené úchytkami potřebnými na upevnění rakve. Prostor určený pro posádku musí být oddělený od ložného prostoru utěsněnou přepážkou. Vozidlo musí být taktéž vybaveno jednorázovými utěrkami a jednorázovými ochrannými rukavicemi a dezinfekčním přípravkem. Účel využívání vozidla a jeho vybavení chladícím zařízením musí být vyznačeno v osvědčení o evidenci a v technickém osvědčení vozidla.

Před nástupem jízdy je nutné také zkontrolovat dopravní a funkční schopnosti vozidla, zda lékárnička obsahuje vše, co předpisuje zákonné ustanovení, zda je vozidlo vybaveno varovným trojúhelníkem, varovnou svítilnou a dalšími náležitými předměty. Předměty tvořící vybavení vozidla musí být ve vozidle umístěny mimo prostor pro rakev a musí být bezpečně a snadno přístupné [2].

3.2 Přeprava zemřelých po železnici

Doprava po železnici se realizuje pomocí Úmluvy COTIF, kterou u nás publikuje vyhláška ve Sbírce zákonů č 8/1985 Sb. Úmluva COTIF se skládá ze tří částí.

První částí je statut Mezinárodní organizace pro mezinárodní železniční přepravu, který je vlastním textem Úmluvy COTIF, doplněný o Protokol o výsadách a imunitách Mezinárodní organizace pro mezinárodní železniční přepravu (OTIF), druhou část tvoří Přípojek A k Úmluvě o mezinárodní železniční dopravě (COTIF), který obsahuje Jednotné právní předpisy pro smlouvu o mezinárodní železniční dopravě cestujících a zavazadel (CIV), a třetí část tvoří Přípojek B k Úmluvě o mezinárodní železniční dopravě (COTIF), který obsahuje Jednotné právní předpisy pro smlouvu o mezinárodní železniční dopravě zboží (CIM).

Z výše uvedeného vyplývá, že na přepravu zásilek mrtvol se vztahuje přípojek B, část CIM čl. 5 §1 písm. b), která stanovuje, za jakých podmínek jsou připuštěny k přepravě zásilky mrtvých těl.

Rakve musí být podle Berlínské dohody převáženy v uzavřeném vagoně. Převoz v otevřeném vagoně je dovolený jen, pokud by byla rakev předána v uzavřeném převozním kontejneru a v něm i po dobu přepravy zůstala. Rakev musí být dopravována nejrychlejší

cestou a podle možností bez překládání. Společně s rakví se smějí přepravovat mimo jiné pouze květinové kytice a věnce. Rakev musí být v cílové stanici odebrána ve lhůtě, která je pro tento účel v jednotlivých zemích stanovena [8].

Štrasburská dohoda se k železniční přepravu neřeší.

3.3 Doprava zemřelých letecká a po moři

Při letecké přepravě zemřelých kromě všeobecných pravidel stanovených Berlínskou dohodou ještě platí doplňující ustanovení, která zajišťuje letecký přepravní řád a mezinárodní manuál The Air Cargo Tariff (dále jen TACT) který má k dispozici pobočky všech leteckých společností (obrázek 2).

Požadavek na leteckou přepravu spočívá většinou v montáži zařízení vyrovnávajícího tlak v rakvi s tlakem okolí. Štrasburská dohoda přímo stanovuje, že považuje-li to stát odjezdu za nutné, je třeba opatřit rakev zařízením k vyrovnání vnějšího a vnitřního tlaku.

Letecké společnosti mají také požadavek na zabalení rakve do obalu nepřipomínajícího rakev.

Po moři je dovolená přeprava zemřelého uloženého v rakvi pouze tak, aby nedocházelo k obtěžování cestujících a posádky. Rovněž musí být vyloučena možnost styku s potravinami nebo s poživatinami.

Obrázek 3. Nakládání rakve na palubu letadla [Zdroj:Agentura Reuters]

PRAKTICKÁ ČÁST

4 RIZIKA SPOJENÁ S REPATRIACÍ ZEMŘELÝCH

Pojem riziko je spojené s pravděpodobností nebo možností vzniku škody. Je to v podstatě očekávaná hodnota škody, výsledek aktivace určitého nebezpečí, které vyústí v určitý negativní následek, škodu.

Rizika spojená s repatriací můžeme z obecného hlediska rozdělit do několika skupin:

- biologické (zdravotní);
- termínované;
- transportní (přepravní);
- ekonomické;
- zneužití i ilegální činnosti.

V následujících podkapitolách budou jednotlivá rizika blíže identifikována. Praktická část se však bude věnovat pouze třem z níže uvedených, které považuji za nejzávažnější ve vztahu k osobám, které se na repatriaci přímo podílejí. Těmi jsou jak pracovníci PS, tak pozůstalí, přičemž jejich podíl a míra ohrožení danými riziky na tomto procesu je jiný.

4.1 Biologická rizika spojená s převozem zemřelých

Lidské tělo je z hlediska anatomie složeno z tkání, tkáňových systémů, svalstvem, kostmi a vnitřními orgány. Z pohledu chemického je pak tvořeno chemickými prvky, potažmo pak tuky, bílkoviny, sacharidy, minerály a vodou, která je nejvíce zastoupena a je nejvýznamnější součástí lidského těla.

Rozklad buněk lidského těla po naší smrti je jev zcela přirozený a jde o přirozený proces nezvratné přeměny, který po svém dokončení vrací tělo do půdy ve formě základních chemických prvků. V rámci rozkladu lidského těla probíhají 2 základní procesy: autolýza a vlastní rozklad (hnutí):

- autolýza je rozpad buněk působením enzymů, které ničí orgány a tělní buňky;
- rozklad (neboli proces hnutí) – dochází ke vstupu bakterií gastrointestinálního traktu do cévního systému a jejich rozšíření po celém těle.

Proces rozkladu lidského těla probíhá se značnou dávkou zjednodušení takto:

- orgány a buňky se v těle po smrti začnou rozkládat nejdříve působením vlastních enzymů (autolýza), jejichž působení bylo během života pod chemickou kontrolou a dále vlivem bakterií, které iniciují vlastní proces rozkladu;

- nejprve se rozpadají měkké tkáně, postupně se začínají rozkládat i kosti;
- teprve po úplném rozkladu spojovací tkáně však dochází k rychlejšímu rozkladu kosterních zbytků, a to jednak ztrátou organických složek, jednak ztrátou složek anorganických, především vápníku, hořčíku a draslíku.

Rychlost a intenzita těchto procesů závisí na mnoha faktorech [9].

Pracovníci PS jsou vystaveni významnému riziku nákazy tím, že mohou přicházet při manipulaci s lidskými pozůstatky a ostatky do kontaktu s nakaženou krví (např. vir HIV) nebo jinými lidskými tělními tekutinami pokud by tyto přišly do styku s poraněnou pokožkou. K infekci může také dojít např. vystříknutím krve či jiné tělní tekutiny na sliznice (např. oči nebo ústa) či kontaminovanou vodou při čištění kontaminované oblasti či převozních automobilů a rakví.

Proto každý pracovník PS musí při manipulaci s mrtvými používat jednorázové latexové rukavice - obrázek 4, měl by používat respirátor, případně ochranné brýle a další hygienické a desinfekční potřeby.

Obrázek 4. Použití ochranných rukavic při manipulaci se zemřelým [Zdroj: Blesk.cz]

Všechny tyto jmenované ochranné a hygienické prostředky vozí pracovníci PS v autě, kde musí být uloženy odděleně od prostoru pro přepravu těl. Očkování na žloutenku typu A a B sice není povinné, jako u lidí pracujících ve zdravotnických a sociálních oborech,

nicméně toto očkování není od věci. Mnou oslovené 2 pohřební služby - Pohřebnictví Zlín, spol. s.r.o. a Pohřební služba Hradil z Bystřice pod Hostýnem, nechává své pracovníky na tyto přenosné infekční nemoci očkovat.

Míra ohrožení nakažením biologickým činitelem při manipulaci se zemřelým je také ovlivněna do jisté míry úmrtním. Ve vyspělých zemích jako je např. USA, Německo, Rakousko či Austrálie, kde problém s dodržováním hygieny je minimální a proto nákaza biologickými činiteli je na úrovni akceptovatelného, méně významného rizika. Ze zkušeností pohřební služby Hradil je ale velký problém např. při prevozu ze zemí bývalého východního bloku či zemí jako je Rumunsko, kde jsou hygienická opatření na nevalné úrovni a proto možnost nákazy infekčními nemocemi představuje významné riziko.

Světová zdravotní organizace WHO odhaduje, že celosvětově jsou každý rok vystaveny riziku nákazy patogenům přenosným krví a tělními tekutinami přibližně 3 miliony pracovníků pracujících ve zdravotnictví a sociálních službách, jako je i pohřebních služba, z celkového počtu 35 milionů [10].

Z výše uvedeného vyplývá, že hrozba spočívající v práci s biologickým materiálem, čímž mrtvé lidské tělo je, je vysoce riziková záležitost a považuje se za významné riziko, které je třeba eliminovat na co nejmenší možnou míru. Proto bezpečnost a ochrana zdraví při práci (dále BZOP) hraje v pohřebnictví důležitou roli.

4.2 Transportní rizika spojená s prevozem zemřelých

Mezinárodní prevoz zemřelých do země jeho původu se provádí, jak již bylo zmíněno v teoretické části, po pozemních komunikacích a to buď po silnici nebo po železnici, dále pak leteckou a vodní dopravou. Nejvyužívanější z těchto přeprav je forma přepravy po pozemních komunikacích a to konkrétně silniční. Ze zámořských destinací se pak ve většině případů využívá přeprava letecká. Proto se budu v této kapitole zabírat pouze riziky, které mohou nastat během těchto dvou druhů přeprav.

Na pracovníky PS klade přeprava zemřelých do země původu nároky na znalost dané země, jejích zvyků a legislativy spjaté s tímto procesem. A v neposlední řadě i na znalost jazyka. Jsou státy, kde se nedomluvíte anglicky, což je všeobecně známé například o Francii a také stejný problém často řeší pracovníci PS v Itálii. V ČR tyto prevozy v případě sjednaného cestovního pojištění zemřelého zajišťují smluvní pohřební ústavy pojištěven, u kterých měli zemřelí cestovní pojištění. Ty disponují pracovníky s jazykovou znalostí

dané země, kde k úmrtí došlo a obstarají bez problémů potřebné dokumenty nutné k vydání těla a k povolení převozu. V případě, že zemřelý neměl sjednané cestovní pojištění a pozůstali řeší repatriaci sami bez asistenční služby pojišťovny, je dobré vybírat z pohřebních ústavů, které mají s mezinárodními převozy zkušenosti a mají zkušenými pracovníky i po jazykové stránce.

V praxi se naše pohřební ústavy setkávají někdy v zemích Evropské unie (dále EU) s nežádoucím rizikem jiného chápání výkladu a užití mezinárodních dohod. Mají za to, že jsou-li obě strany členy EU, není nutné k převozu přistupovat dle mezinárodních dohod a stačí převoz řešit jako bezhraniční, bez nutnosti mít zinkovou vložku, zaletovanou rakev a vyřízení převozních dokladů. To je ovšem v rozporu jak s Berlínskou, tak i Štrasburskou dohodou.

Při ukládání mrtvého do rakve by měl být na místě přítomen pracovník celní správy, který zkontroluje doklady zemřelého, tj. průvodní list, a po uzavření rakve jí zapečetí. Měl by také zkontrolovat, zda není tělo zemřelého zneužito k nelegálnímu pašování zboží nebo drog. V praxi se lze setkat s tím, že celník není při ukládání těla do rakve přítomen vůbec, nebo sleduje tento proces z uctivé vzdálenosti, neboť jako většina společnosti má strach z pohledu na mrtvého, natož na něj sahat. Zde se potom otvírá prostor pro možnost nelegálního převozu různého zboží či i drog.

Existuje samozřejmě také možnost dopravní nehody auta převážejícího zesnulého domů. V takovém případě se situace řeší v závislosti na vnitřních předpisech daného státu, kde k dopravní nehodě došlo. Pokud při nehodě došlo k poškození zapečetěné rakve, provede se překládka těla do nové rakve a její nové zapečetění a opětovné naložení na převozní auto, pokud bylo původní poškozené. Nicméně např. pan Petr Hradil, majitel pohřební služby Hradil z Bystřice pod Hostýnem, se nikdy ve své dlouholeté praxi v pohřebních službách

s touto situací neseťkal a ohodnocuje dané riziko jako méně pravděpodobné.

Přepravuje-li se tělo zemřelého letecky, může se stát, že rakev nebude přijata na palubu letadla z důvodu plně naloženého nákladního prostoru. V tom případě musí rakev vyčkat v místě na další letecký spoj, který jej přepraví na Ruzyňské letiště, kde se všechny letecké zásilky mrtvých dopravují, posléze našem území projdou celní kontrolou (zásilka rakve s mrtvým, květinová výzdoba atd. jsou osvobozené od cla) a odkud jsou pak již PS dopra-

veny do místa pohřbení. V tomto případě pozůstali musí přizpůsobit pohřeb na době, než se přepraví tělo dalším leteckým spojem zpět do země původu či pohřbu.

4.3 Ekonomická rizika spojená s převozem zemřelých

Rok co rok na dovolené či zahraniční cestě zemře zhruba okolo 400 Čechů a přibližně stejný počet jich skončí v nemocnici s úrazy různého stupně závažnosti. Největší nárůst úmrtí je samozřejmě s příchodem letní turistické sezony, kdy se nejčastěji umírá na různé úrazy, dopravní nehody a utonutí. Přírozená smrt nastává nejčastěji na srdeční selhání zejména u starších občanů.

Země, v které dochází k největšímu počtu úmrtí českých občanů je Chorvatsko. Je to dáno tím, že se jedná o velmi populární letní destinaci. V roce 2012 ji navštívilo přes 800 tisíc českých turistů, přičemž zpět do vlasti se jich nevrátilo 22. Příbuzní pak musí řešit nepříjemnou situaci spojenou s převozem zemřelého zpět domů. V tabulce 2 jsou následně uvedeny statistické přehledy o počtu zemřelých a hospitalizovaných v zahraničí v letech 2004- 2012, z níž vyplývá smutný fakt, že každý rok je více úmrtí, než hospitalizací [11].

Tabulka 2. Přehled o počtu úmrtí a hospitalizací v letech 2004 -2012 [Zdroj: MZV ČR]

Rok	Počet úmrtí	Hospitalizace
2004	301	236
2005	421	258
2006	397	370
2007	494	368
2008	432	422
2009	414	347
2010	441	299
2011	417	419
2012	385	364

Nastane-li situace, že pozůstalý bude nucen řešit nepříjemnou událost spojenou s úmrtí svého blízkého v zahraničí, jsou dva způsoby, jak zemřelého může nechat dopravit zpět do vlasti. Prvním je převoz těla a druhým převoz zpopelněných lidských ostatků. V následujících podkapitolách práce se chci proto věnovat jednotlivým rizikům ovlivňující zvolený postup.

4.3.1 Postup při sjednaném pojištění cestovních výloh

To jak budeme řešit repatriaci se hned v úvodu odvíjí od příčiny skonu a následnému zjištění, zda zemřelý měl sjednané cestovní pojištění, které zahrnuje i náklady na převoz pozůstatků v případě smrtelné nehody či ne (obrázek 5).

Rozsah pojistného krytí	Základní cestovní pojištění	Rozšířené cestovní pojištění
	Limit pojistného plnění	Limit pojistného plnění
<ul style="list-style-type: none"> • léčebné výlohy včetně repatriace - asistenční služby - zubní ošetření - teroristické útoky 	<p style="text-align: right;">1 700 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">1 700 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">10 000 Kč pojištěny</p>	<p style="text-align: right;">1 700 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">1 700 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">10 000 Kč pojištěny</p>
• přivolání opatrovníka	50 000 Kč	50 000 Kč
<ul style="list-style-type: none"> • úrazové pojištění: <ul style="list-style-type: none"> - trvalé následky úrazu od 0,001 % - smrt následkem úrazu • osobní věci a zavazadla <ul style="list-style-type: none"> - limit na jedno zavazadlo - limit na jednu položku - pojištění zpoždění zavazadel • odpovědnost za způsobenou škodu: <ul style="list-style-type: none"> - na zdraví - na majetku - finanční náhrada za ušlý zisk • zrušení zájezdu (storno) 		<p style="text-align: right;">500 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">500 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">30 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">30 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">30 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">5 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">2 000 050 Kč</p> <p style="text-align: right;">1 000 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">1 000 000 Kč</p> <p style="text-align: right;">50 000 Kč</p>
Denní pojistné pro destinaci Evropa	14 Kč	80% z ceny zájezdu max. však 15 000 Kč viz. *
		29 Kč

* maximální limit pojistného plnění pro fakultativní připojištění zrušení zájezdu (Storno) lze zvýšit za paušální příplatek k celkovému pojistnému podle následujícího klíče:
• zvýšení limitu na 30 000 Kč + 150 Kč

* osoby ve věku 70 let a více mají na pojistné **přirážku 200 %**

Obrázek 5. Příklad sjednaného cestovního pojištění obsahující repatriaci [Zdroj: CK Boš]

V případě, že zemřel přirozenou příčinou a měl pojištění je finanční riziko pro pozůstalé minimální, protože veškeré náklady s tímto spojené hradí pojišťovna, u které měl zemřelý sjednané cestovní pojištění.

V tomto případě kontaktujeme neprodleně konzulární odd. zastupitelského úřadu ČR v místě skonu a pohřební službu, asistenční službu pojišťovny, se kterou bylo sjednáno pojištění, a cestovali -li s cestovní kanceláří, tak i jí [12].

Pokud zemřel násilnou smrtí, postup je v případě sjednaného pojištění stejný, jen ohledně toho, kdy je vydáno tělo PS se odvíjí od vyšetřování případu policie dané země.

Pojišťovna tedy zaplatí nejen samotný převoz, ale všechny výdaje spojené s úmrtím, tedy i uložení těla v chladících boxech v márnici, což v některých zemích není zrovna levná záležitost. Převoz se realizuje obvykle za tři až pět dní a v ceně je nejen rakev se zinkovou vložkou ale i poplatky za vystavení dokladů pro zemřelého.

Samotný fakt úmrtí jako takového se dá ohodnotit velmi těžko. Ačkoliv je to jediná nevyhnutelnost v lidském životě, která je jistá, že nastane, a tak samotné riziko tohoto faktu je na vysoké, otázkou ovšem zůstává, kdy se to stane. Jelikož nikdo neví dne ani hodiny své smrti, ne tak, aby jí očekával na své dovolené v zahraničí, proto riziko spojené s repatriací při úmrtí se sjednaným cestovním pojištěním není vysoké.

4.3.2 Postup při absenci cestovního pojištění

Pokud zemřelý neměl sjednané cestovní pojištění, vzniká pro pozůstalé dost často velký finanční problém a to jak budou dále věc řešit podléhá tomu, zda disponují finanční rezervou ve svém rodinném rozpočtu, z které by byli schopni uhradit nemalé výdaje za převoz těla do vlasti.

Pokud peníze na převoz těla nemají, nabízí se možnost zemřelého pohřbit v místě úmrtí a až by na případný převoz ostatků našetřili peníze, mohou je nechat převést zpět do ČR.

Dalším řešením je možnost zpopelnění zemřelého v místě úmrtí a urnu s jeho popelem zaslat poštovní či kurýrní službou na adresu v ČR. Ceny za kremaci jsou ve většině zemí vyšší než u nás, ale v porovnání s náklady na převoz těla je to určitě levnější alternativa. Méně obvyklá, ikdyž také využívaná, je možnost nechat urnu s popelem převést PS do ČR. Tato možnost dopravy je ovšem finančně nákladnější, než zásilka kurýrní službou, protože sice odpadají náklady na pořízení zinkové vložky a rakve, ale PS si bude účtovat stejnou taxu za ujetý km, jako by vezla rakev. Cena za ujetý km se pohybuje v rozmezí 15 - 20,- Kč za ujetý km.

To jak velká bude částka za převoz těla závisí na místě úmrtí a také na zvoleném druhu přepravy a vzdálenosti. Částky pohybující se za převoz v rámci Evropských zemí začínají přibližně na částce 50 000,- Kč a pokud pocestují letecky, tak na částce 150 000,- Kč.

Například při převozu z Budapešti po silnici se částka pohybuje okolo 80 000,- Kč, z Říma 140 000,- Kč a Madridu přibližně na 150 000,- Kč. V případě úmrtí v Egyptě se částka za repatriaci leteckou cestou pohybuje okolo sumy 270 000,- Kč. Z Asie či jiné vzdálenější destinace se mohou výdaje vyšplhat až na několika statisícové částky [13].

Postup jak ohlásit úřadům a zařídit případný převoz je stejný jako byl-li zemřelý pojištěn, s výjimkou toho, že finanční náklady spojené s repatriací hradí plně pozůstalí.

Z výše uvedeného považují finanční stránku přepravy nepojištěného zesnulého domů za největší rizikový faktor spojený s repatriací a dá se říci, že se jedná o významné a v některých případech až nepřijatelné riziko pro pozůstalé.

4.4 Vyhodnocení vybraných rizik

Riziko je kvantitativní a kvalitativní vyjádření míry či stupně ohrožení, které má vždy dva rozměry:

- pravděpodobnost vzniku nebezpečné situace ohrožení
- závažnost možného následku.

Má-li se riziko řídit, je nezbytné znát zdroje nebezpečí, jeho charakter a také pravděpodobné následky. K tomu slouží analýza, hodnocení. Hodnocení rizik poskytuje tedy řadu poznatků využitelných jak v oblasti prevence nežádoucích událostí, tak při přípravě na její zdolání, pokud by nastala, a také při vlastním zásahu [14].

Obecně není nutné provádět přesné kvantitativní hodnocení a vyjádření rizik. Komplexní metody vyjadřující kvantitativně riziko jsou obvykle vyžadovány u těch rizik, kde může jít o závažné následky, např. chemický průmysl, jaderná energetika apod. Ve většině organizací a na většině pracovištích se vystačí s jednoduššími metodami. Tyto metody posuzují rizika podle závažnosti na :

- bezvýznamné, zanedbatelné riziko, kdy nejsou vyžadována žádná zvláštní opatření., nejedná se však o 100% bezpečnost a proto je nutné na existující riziko upozornit a uvést např. jaká organizační a výchovná opatření je třeba realizovat;

- akceptovatelné, méně významné riziko, kdy zvážíme náklady na případné řešení nebo zlepšení, v případě, že se nepodaří provést technická bezpečnostní opatření ke snížení rizika, je třeba zavést vhodná organizační opatření. Většinou postačuje školení zaměstnanců, běžný dozor apod.;
- nežádoucí riziko, ikdyž není urgentnost jeho opatření tak závažná jako u rizik významných, bezpečnostní opatření je nutné zpravidla realizovat dle zpracovaného plánu podle rozhodnutí vedení podniku či organizace. Je-li toto riziko spojeno se značnými nebezpečnými následky, musí se provést další zhodnocení, aby se přesněji stanovila pravděpodobnost dosažení zlepšení a snížení daného rizika;
- významné riziko, které vyžaduje urychlené provedení odpovídajících bezpečnostních opatření snižujících toto riziko na přijatelnou úroveň hodnoty rizika; nepřijatelné riziko, které vyžaduje okamžité zastavení vykonávané činnosti do doby realizace nezbytných opatření a nového vyhodnocení rizik. Práce nesmí být zahájena, nebo v ní nesmí být pokračováno, dokud se riziko nesníží [15].

Následující podkapitoly přináší pohled na vybrané druhy rizik spojených s repatriací zemřelých. Ty jsou rozděleny do několika kroků, kdy je:

- specifikována oblast možného výskytu rizika;
- vyhledání a identifikace rizika;
- stanovení a ohodnocení přijatelnosti jednotlivých rizik;
- vyhodnocením celkového rizika;
- návrhy na jeho redukci.

4.4.1 SWOT analýza

SWOT analýza je univerzálně používaný nástroj, který mapuje a analyzuje daný jev (například určitý stav, situaci, úkol, problém, pracovní tým, projekt atd.). Hodnotí silné a slabé stránky vnitřního prostředí a příležitosti a hrozby vnějšího prostředí. Umožňuje dívat se na analyzovanou věc ze 4 úhlů pohledu, které jsou tvořeny zkratky anglických názvů:

- S - strengths (silné stránky)
- W - weaknesses (slabé stránky)
- O - opportunities (příležitosti)
- T - threats (hrozby)

Úkolem této SWOT analýzy uvedené v tabulce 3, je rozpoznání přínosu rizik silných stránek a eliminace slabých stránek procesu repatriace zemřelých obecně ve vztahu k příležitostem a hrozbám, které se objevují ve vnějším prostředí.

Tabulka 3. SWOT analýza rizik repatriace [Zdroj: vlastní]

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • kompletní servis služeb spojených s repatriací • zkušenosti s mezinárodními převozy zesnulých • nízký dopad celosvětové finanční krize na realizaci repatriace 	<ul style="list-style-type: none"> • nedodržování BZOP • časová a fyzická náročnost převozů
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • neustálé zlepšování technologií • neklesající poptávka po dané službě 	<ul style="list-style-type: none"> • legislativa • vysoká cena za repatriaci • politická situace

Silné stránky procesu repatriace zemřelých pomocí metody SWOT jsou v jejich kompletní nabídce služeb repatričních úkonů pohřebními ústavy. Tento kompletní servis se postará o zajištění speciální rakve, vyřízení hygienických povolení, zajištění speciálního vozu s chladicím zařízením, případně zajištění speciální rakve do letadla (včetně zajištění letenek pro pozůstalé), balzamaci zesnulého, je-li to vyžadováno či vybavení celních formalit. Výhodou v eliminaci rizik repatriace zemřelého je skutečnost, že převozy provádí většinou zkušené pohřební ústavy a v neposlední řadě daný proces nemá až tak zásadní vliv problém celosvětové finanční krize, protože ač možná někteří cestováním omezili, tak v globálním měřítku se na procesech repatriací tolik neprojeví. Lidé budou během dovolených, výletů či služebních cest stále umírat a poptávka po repatričním procesu zůstane zachována. Maximálně se můžou lišit způsoby provedení, kdy by byly náklady na její provedení vyšší, než si může pozůstalý dovolit .

Slabé stránky procesu repatriace jsou například v nedodržování a laxním přístupu k BZOP. Pokud chceme z daného vytěžit maximum, měly by se tyto body eliminovat.

Příležitosti dávají šanci na minimalizaci rizika neustálým technickým a technologickým pokrokem, kterému se samozřejmě nevyhýbá ani obor pohřebnictví, v podstatě neklesající poptávkou po dané službě.

Hrozby mohou podstatně bezproblémovou repatriaci narušovat a většinou je malá šance, jak je ovlivnit ve svůj prospěch. Nepříznivá politická situace v dané zemi může ovlivnit hladký průběh či repatriaci přímo znemožnit (např. válečný konflikt). Také legislativa dané země může nepříznivě ovlivňovat průběh repatriace. Nesprávný výklad právních norem regulující mezinárodní převozy mrtvých v některých zemích pak může ohrozit existenci samotné PS, která jí provádí. V případě, že by nedodržela zákony předepsané náležitosti přepravy, vystavuje se riziku odebrání koncese.

4.4.2 Bodová polokvantitativní analýza PNH

Vybrané rizika z předchozích podkapitol 4.1 až 4.3. byla posouzena za pomoci jednoduché bodové polokvantitativní metody „PNH“ v tabulce 3. Pomocí této jednoduché metody se vyhodnocuje příslušné riziko ve třech jeho složkách, a to s ohledem na :

- pravděpodobnost vzniku (P),
- pravděpodobnost (závažnost) následků (N)
- názor hodnotitelů(H)

P - pravděpodobnost vzniku zkoumaného jevu s nímž může nastat a kde je zjednodušeně zahrnuta míra, úroveň a kriteria jednotlivých nebezpečí a ohrožení. Stupnice odhadu pravděpodobnosti má číselný ukazatel následovně:

- nahodilé riziko 1
- nepravděpodobné riziko 2
- pravděpodobné riziko 3
- velmi pravděpodobné riziko 4
- trvalé riziko 5

N - pravděpodobnost následků, tj. závažnost nebezpečí zkoumaného rizika. Stejně tak i jemu byla stanovena stupnice od 1 do 5.

H- zohledňuje názor hodnotitele na míru ohrožení stejnou stupnicí jako předešlé dva kroky, tj. stupněm 1 až 5 [15].

Tabulka 4. Tabulka vybraných rizik vyjádřená metodou PNH [Zdroj: vlastní]

Druh činnosti	Zdroj rizika	Identifikace nebezpečí	VYHODNOCENÍ ZÁVAŽNOSTI RIZIKA				BEZPEČNOSTÍ OPATŘENÍ Opatření k omezení rizika
			P	N	H	R	
Repatriace zemřelého zpět do země původu	Biologické riziko řešené s ohledem na zaměstnance PS	Nákaza infikovanou krví či tělesnými tekutinami	3	4	4	48	Důsledné dodržování bezpečnostních a hygien. opatření, např. použití latexových jednorázových rukavic.
	Biologické riziko řešené s ohledem na zaměstnance PS	Nákaza při manipulaci se zemřelým ve vyspělých zemích	3	4	4	48	Dodržování bezpečnostních a hygien. opatření, používání latexových jednorázových rukavic, respirátorů, desinfekčních prostředků na ruce
	Biologické riziko řešené s ohledem na zaměstnance PS	Nákaza při manipulaci se zemřelým v ostatních zemích (např. Rumunsko, atd.)	4	4	5	80	Důsledné dodržování bezpečnostních a hygien. opatření, např. použití latexových jednorázových rukavic.
	Přepravní riziko řešené s ohledem na zaměstnance PS	Jazyková bariéra, neznalost místní legislativy spojené s repatriací	2	2	2	8	Disponování pracovníky ovládající řeč a legislativu příslušného státu, odkud se repatriace provádí.
	Přepravní riziko řešené s ohledem na zaměstnance PS	Rozdílný výklad a přístup k legislativnímu procesu repatriace	3	3	3	27	Trvat na dodržení mezinárodních úmluv o převozu zesnulých.
	Přepravní riziko řešené s ohledem na zaměstnance PS	Absence celní kontroly při ukládání a zabezpečení rakve	2	3	4	24	Důsledně trvat na přítomnosti pracovníka celní správy, kontrolovat pohyb a činnost všech kdo se na nakládce podílejí.
	Přepravní riziko řešené s ohledem na zaměstnance PS	Riziko dopravní nehody během převozu do země původu	3	3	3	27	Dodržování rychlosti, přestávek mezi řízením, pokud to jde, jízda ve dvou řidičích.

	Přepravní riziko řešené s ohledem na pozůstalé	Plně obsazená náklad. kapacita letadla, nemožnost naložení.	3	3	3	27	Pozůstalí musejí posunout datum pohřbu na dobu příletu dalšího spoje.
	Ekonomické riziko řešené s ohledem na pozůstalé	Úmrtí při sjednaném cestovním pojištění	2	1	1	2	Opatření při sjednaném pojištění nejsou žádná, nadále při každé cestě si toto cestovní pojištění zaplatit.
	Ekonomické riziko řešené s ohledem na pozůstalé	Úmrtí při nesjednaném cestovním pojištění	2	4	5	100	Důsledně před každou cestou do zahraničí sjednat cestovní pojištění.

Jednotlivým krokům byly přiřazeny body od 1 až 5, kdy číslo 1 je riziko daného jevu nejnižší a naopak číslo 5 nejvyšší. Body se pak mezi sebou vynásobily podle vzorce $R = P \times N \times H$. Získal se tak výsledek, kterým se podle své hodnoty v tabulce 4 zjistilo, zdali je riziko přijatelné či nikoliv.

Tabulka 5. Míra rizika vyjádřená metodou PNH [Zdroj: vlastní]

Rizikový stupeň	Hodnota R	Míra rizika
I.	> 100	Nepřijatelné riziko
II.	51 ÷ 100	Nežádoucí riziko
III	11 ÷ 50	Mírné riziko
IV.	3 ÷ 10	Akceptovatelné riziko
V.	< 3	Bezvýznamné riziko

Z provedené PNH analýzy jsem dospěla ke zjištění že z vybraných rizik spojených s repatriací zemřelých je riziko při úmrtí se sjednaným cestovním pojištěním na úrovni bezvýznamného rizika, protože pro pozůstalé nepřináší téměř žádné nebezpečí. Naopak úmrtí s nesjednaným cestovním pojištěním je svou hodnotou přidělených bodů na stupni nepřijatelného rizika, které už hraničí s rizikem nepřijatelným.

Další činitel, který jsou svou mírou rizika ohodnocen jako nežádoucí riziko, je hrozba biologické nákazy v zemích, kde jsou nedostatečná hygienická opatření.

V pásmu mírného rizika jsou možnosti absence celní kontroly a možnosti ilegálního převozu zboží či drog za využití těla zemřelého, dále pak riziko plné kapacity přepravního letadla a jeho nákladního prostoru či možnost nákazy infikovanou krví a manipulace s lidskými ostatky zemřelého.

Z výše uvedeného považuji finanční stránku přepravy zesnulého domů za největší rizikový faktor spojený s repatriací mrtvých.

5 REDUKCE VYBRANÝCH RIZIK SPOJENÝCH S REPATRIACÍ ZEMŘELÝCH

Na základě provedených analýz vyjmenovaných rizik spojených s repatriací zemřelých osob navrhuji tato opatření k redukci vybraných rizik s ohledem na pracovníky PS:

- řádné a pravidelné školení zaměstnanců PS o dodržování BZOP v pohřebnictví, zejména zdůrazňování o nutnosti důsledného používání jednorázových gumových ochranných rukavic a používání desinfekčních prostředků na ruce po každé manipulaci s lidskými pozůstatky a ostatky. Obnáší to i dávku sebekázně, protože stejně jako v jiných odvětvích lze sklouznout k rutině a polevení na bezpečnostních opatřeních;
- před jízdou vždy zkontrolovat technický stav vozidla a jeho povinnou výbavu. Při delších jízdách dbát na dostatečný odpočinek před jízdou a během jízdy dělat preventivní přestávky. Dodržování dopravních předpisů a předepsané rychlosti;
- eliminovat riziko zneužití převáženého těla k ilegální činnosti jako je pašování různého zboží či drog je složitější, naštěstí se daný jev vyskytuje ojediněle.
- v rámci zvýšení kvality poskytovaných služeb zajišťovat školení zaměstnanců. Základem by mělo být dodržování etiky, znalosti legislativy při převozech pozůstatků a ostatků a také znalost základních zdravotnických dovedností.

Redukce rizika z pohledu pozůstalých:

- při úmrtí s nesjednaným cestovním pojištěním oslovit několik PS a nechat si vyhotovit cenovou nabídku repatriačních prací s převozem těla. Rozhodnout se pak o způsobu provedení podle své ekonomické situace. Pokud je cena za její provedení nad rámec našich možností, zvolit možnost zpopelnění zesnulého v místě úmrtí a nechat jej zaslat domů poštou či kurýrní službou. Pokud je i takovéto řešení pro nás ekonomicky neúnosné, lze nechat mrtvého pohřbít v zemi skonu a až se naše ekonomická situace zlepší, nechat převést ostatky do vlasti až poté;
- nejlepším řešením je předcházení ekonomického rizika plynoucího z repatriace zemřelých. Spočívá v zodpovědném přístupu nejen ke své osobě, ale především ke svým příbuzným, kteří by v případě našeho úmrtí museli řešit nepříjemnou situaci a při každé, byť jednodenní návštěvě zahraničí si sjednávat cestovní pojištění, které zahrnuje i repatriační služby.

Povědomí občanů o výhodách cestovního pojištění je již na dobré úrovni, většina z nás si před dovolenou pojistku sjednává. Ale i zde se může objevit zádrhel. Při shromažďování podkladů k mé práci jsem narazila při pohovoru s pracovníci na přepážce jedné nejmenované pojišťovny na fakt, že některé pojišťovny v cestovním pojištění nemají zahrnutou repatriaci. Pojišťují jen možnost smrti následkem úrazu. Proto bychom měli být opatrní při lákání na pojistku za "velmi výhodnou" cenu a měli se raději vždy při sjednávání cestovního pojištění ptát na to, zda pojistka obsahuje i repatriční služby.

ZÁVĚR

Ačkoliv každý ví, že jednou zemře, většinou se o smrti, a tím, co je s ní spojené, nechce bavit. Bojí se, protože je to něco neznámého a zvláštního, něco co nahání hrůzu, děsí je. Proto se najde spousta lidí, kteří o tom nechtějí přemýšlet a ani se jim nelze nedivit. A možná právě proto mají sklon podceňovat rizika, nevyjímaje toho, které se pojí s cestováním. Vždyť, co by se jim mohlo stát? Ale jak praví jedno lidové rčení - neštěstí nechodí po horách, ale po lidech.

Tato bakalářská práce se proto zaměřila na posouzení možných rizik spojených s mezinárodním převozem zemřelých osob ze zahraničí zpět do vlasti.

Při zpracování této práce jsem čerpala z poznatků, které jsem získala po dobu svého studia, z nastudované literatury, z dostupných internetových zdrojů a také zejména z konzultací s pracovníky pohřebních služeb s dlouholetou praxí s prováděním repatriací.

V teoretické části jsem se zaměřila na popsání současného stavu, na právní předpisy, které souvisí s mezinárodní přepravou mrtvých a vymezila druhy mezinárodní přepravy zemřelých.

V praktické části jsem se věnovala vymezení jednotlivých druhů rizik, které souvisejí s repatriací a tento proces mohou negativně ovlivnit. Tyto rizika jsem analyzovala za pomoci SWOT analýzy a bodové polokvantitativní metody PNH a interpretovala jejich výsledky. V poslední kapitole jsou předloženy návrhy na redukci možných rizik, které by vedly ke snížení výskytu daných jevů s ohledem na osoby, kterých se navrhované opatření dotýká.

Cílem práce bylo přiblížit jednu z činností prováděnou v oboru ne zrovna typickém pro podnikání a oblasti rizika, s kterými pracovníci PS, nebo také pozůstalí, mohou setkat. Práce měla přínos i pro mě samotnou, dala mně možnost poznat danou problematiku trochu hlouběji, potlačila můj pocit tabuizace z obávaného oboru a nutila mě zamýšlet se nad věcmi, které by normálně člověku vůbec nevytanuly na mysl.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Úmrtí občana ČR v zahraničí* [online]. 17.04.2013 [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/jak_resit_situace_v_zahranici/umrti_obcana_cr.html
- [2] ČESKO. Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů české republiky*. [online] 2001, [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=51516&fulltext=&nr=256~2F2001&part=&name=&rpp=15#local-content>
- [3] KOTRLÝ, Tomáš. Pohřebnictví v zájmu obce. In: *Veřejná správa 2* [online]. 2010 [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: <http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/resitel/clanky/pohzajob.pdf>
- [4] JUKL, Marek: *Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly (Stručný přehled)*. Praha: Červený klíč 2005, ISBN 80-254-1792-1. Dostupné z: <http://www.cervenyriz.eu/cz/mhp/konvence.htm>
- [5] Evropská norma pohřebnictví EN 15017:2005:E. *Asociace pohřebních služeb ČR* [online]. ©2010 [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: <http://www.aspscr.cz/pro-cleny/legislativa/evropska-norma-pohrebnictvi/>
- [6] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Mezinárodní Dohoda o převozu těl zemřelých platí pro ČR od 24. února 2012* [online]. 23.02.2012 [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/1c589534-b632-4337-a957-33e23f66177d/II-text-dohody-c-j-1>
- [7] TRVDÝ, Marek. *Logistika pohřebních služeb Kroměřížska*. [online] 2010. [cit. 2014-02-20] Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10563/12162>
- [8] KOTRLÝ, Tomáš. *Mezinárodní přeprava zemřelých. Pohřebiště.cz*. [online.] 2009 [cit. 2014-02-24] Dostupné z: <http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/resitel/clanky/preprava.htm>
- [9] ŠEDA, Svatopluk. Česká asociace hydrogeologů. *Metodická informace č. 1/2002 k zákonu č. 256/2001 Sb. o pohřebnictví a změně některých zákonů* [online]. 27. března 2002 [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: <http://www.cah-uga.cz/system/files/Methodika%20hrbitovy.pdf>

- [10] Hodnocení rizik a poranění injekčními jehlami. [online] [cit. 2014-01-05]
Dostupné z: <https://osha.europa.eu/cs/publications/e-facts/efact40>
- [11] ŠINDELÁŘ, Jan. Mrtvých Čechů v zahraničí loni ubylo. *E15* [online]. Mladá fronta a. s., 9.7.2013, ©2014 [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/mrtvych-cechu-v-zahranici-loni-ubylo-1004857>
- [12] RUX, Jaromír. Problémové situace v cestovním ruchu. Praha: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2007. Dostupné z : <http://www.mmr.cz/getmedia/d3139080-6c55-4863-b1c7-f9d3a27277cc/GetFile 12.pdf>
- [13] Úmrtí v cizině se může prodrazit. *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA a.s., © Copy right 1999–2014 [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: [//finance.idnes.cz/umrti-v-cizine-se-muze-prodrazit-d4i-/viteze.aspx?c=A081109_200722_viteze_hla](http://finance.idnes.cz/umrti-v-cizine-se-muze-prodrazit-d4i-/viteze.aspx?c=A081109_200722_viteze_hla)
- [14] ŠEFČÍK, Vladimír. *Analýza rizik*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2013, 98 s. ISBN 978-80-7318-696-8
- [15] KOUDELKA, Ctirad a Václav VRÁNA. Rizika a jejich analýza. [online]. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, září 2006 [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: <http://fei1.vsb.cz/kat420/vyuka/Magisterske%20nav/prednasky/web/RIZIKA.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BZOP Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

ČR Česká republika

EU Evropská unie

PS pohřební služba

TACT The Air Cargo Tariff

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1 UKÁZKA ZINKOVÉ VLOŽKY [ZDROJ: POHŘEBNÍ SLUŽBA STRÍBRO]	17
OBRÁZEK 2 POHŘEBNÍ MOTOROVÝ VŮZ RENAULT TRAFIC [ZDROJ:FOSAN S.R.O.]	19
OBRÁZEK 3 NAKLÁDÁNÍ RAKVE NA PALUBU LETADLA [ZDROJ:AGENTURA REUTERS].....	21
OBRÁZEK 4 POUŽITÍ OCHRANNÝCH RUKAVIC PŘI MANIPULACI SE ZEMŘELÝM [ZDROJ: BLESK.CZ]	24
OBRÁZEK 5 PŘÍKLAD SJEDNANÉHO CESTOVNÍHO POJIŠTĚNÍ OBSAHUJÍCÍ REPATRIACI [ZDROJ:CK BOŠ]	28

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1 ZÁVAZNÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY SOUVISEJÍCÍ S REPATRIACÍ ZEMŘELÝCH [ZDROJ: VLASTNÍ].....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
TABULKA 2 PŘEHLED O POČTU ÚMRTÍ A HOSPITALIZACÍ V LETECH 2004 -2012 [ZDROJ: MZV ČR].....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
TABULKA 3 TABULKA RIZIK VYJÁDŘENÁ METODOU PNH [ZDROJ: VLASTNÍ]	34
TABULKA 4 MÍRA RIZIKA VYJÁDŘENÁ METODOU PNH [ZDROJ: VLASTNÍ] CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.	
TABULKA 5 SWOT ANALÝZA [ZDROJ: VLASTNÍ].....	30

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P.I: Berlínská dohoda

Příloha P.II: Úmrlčí pas

Příloha P.III: Štrasburská dohoda

Příloha P.IV: Průvodní list zemřelého (Laissez - Passer)

PŘÍLOHA P I: Berlínská dohoda

MEZINÁRODNÍ DOHODA O PŘEPRAVĚ ZEMŘELÝCH

(Berlínská dohoda)

Vedeny přáním aby bylo zabráněno vznikajícím škodlivým a nepříznivým skutečnostem, které vyplývají z rozdílnosti ustanovení o přepravě zemřelých a s přihlédnutím k účelnosti všeobecné úpravy této otázky zavazují se podepsané vlády, mrtvoly těch osob, které zemřely na území některého jiného smluvního státu, nechat dopravovat na jejich nebo přes jejich území za předpokladu, že bude dbáno na dále uváděné předpisy:

A. Všeobecné předpisy

Článek 1

Každá přeprava zemřelého, bez ohledu na to, jakým dopravním prostředkem a za jakých okolností je prováděna, potřebuje zvláštní povolení (propustka zemřelého), které by mělo podle možností odpovídat vzoru v příloze a v každém případě musí obsahovat jméno, příjmení a stáří zemřelého jakož i místo, den a příčinu úmrtí; propustky vystavuje úřad, který je příslušný pro místo úmrtí, nebo pokud se jedná o exhumované pozůstatky, místo pohřbu (exhumace).

Doporučuje se, aby propustky nebyla vystavena pouze v řeči země, ve které k vystavení dochází, ale vedle toho minimálně také v jedné v mezinárodní dopravě používané řeči.

Článek 2

Mimo všeobecné doklady, které předpokládá mezinárodní dohoda o přepravě, nepožadují země určení nebo země průjezdu žádné jiné písemné podklady než v předchozím článku uvedenou propustku. Propustku zemřelého smí zodpovědné úřady vystavit teprve po předložení

1. ověřeného výpisu z evidence zemřelých,
2. úředního potvrzení, z kterého vyplývá, že proti převozu nejsou ze zdravotních nebo úředně-lékařských důvodů žádné výhrady a že proto je možné mrtvolu podle ustanovení této dohody uložit do rakve.

Článek 3

Mrtvola bude uložena do kovové rakve, jejíž dno musí být vyloženo asi 5 centimetrů silnou vrstvou látky, které pohlcuje kyseliny (rašelina, piliny, prach z dřevěného uhlí atd.) a dále musí být přidán ještě antiseptický prostředek. Pokud došlo k úmrtí vlivem nějaké nakažlivé nemoci, musí být samotná mrtvola zabalena v prostěradle provlhlčeném antiseptickým prostředkem.

Poté se kovová rakev vzduchotěsně uzavře (zaletuje) a upevní v dřevěné rakvi tak, aby se nemohla pohybovat. Dřevěná rakev musí být minimálně 3 centimetry silná, její spáry musí být vodotěsné a uzavřená musí být šrouby, které mohou být maximálně 20 cm od sebe vzdálené; dále je třeba zajistit dřevěnou rakev kovovými pásy.

Článek 4

Převoz osob, které zemřely na mor, cholera, neštovice nebo skvrnitý tyf, je mezi státy povolen nejdříve jeden rok po úmrtí.

B. Mimořádné předpisy

Článek 5

Pro převoz po železnici platí mimo všeobecné předpisy článků 1 až 4 tato další ustanovení:

1. Rakev se dopravuje ve zvláštním vagóně. Je však možné použít otevřeného vagónu, pokud byla rakev předána k přepravě v uzavřeném pohřebním voze a v tomto voze i zůstane.
2. Každý stát si může samostatně rozhodnout, v průběhu jaké lhůty musí být po příjezdu mrtvola odvezena. Pokud odesílatel uspokojivým způsobem zajistí, aby byla rakev se zemřelým během této lhůty skutečně vyzvednuta, není doprovod rakve nutný.
3. Společně s rakví je možné dopravovat pouze předměty jako věnce, kytice a pod.
4. Rakev musí být dopravována nejrychlejší cestou a pokud možno bez překládání.

Článek 6

Pro přepravu motorovým vozidlem platí mimo všeobecné předpisy článků 1 až 4 tato další ustanovení:

1. Rakev má být pokud to je možné, dopravována ve zvláštním pohřebním vozidle nebo v uzavřeném obyčejném nákladním vozidle.
2. Společně s rakví je možné dopravovat pouze předměty jako věnce, kytice a pod.

Článek 7

U letecké dopravy platí mimo všeobecné předpisy článků 1 až 4 tato další ustanovení:

1. Rakev musí být dopravována buď letadlem, které je použito zvlášť a výhradně pro tuto přepravu, nebo ve zvláštním a výhradně pro tento účel vyhrazeném oddělení normální letadla.
2. Společně s rakví je možné dopravovat ve stejném letadle nebo oddělení pouze předměty jako věnce, kytice a pod.

Článek 8

Pro přepravu přes moře platí mimo všeobecné předpisy článků 1 až 4 tato další ustanovení:

1. Dřevěnou rakev, která podle ustanovení článku 3 má uvnitř kovovou rakev, je třeba umístit do obyčejné dřevěné bedny a to tak, aby nemohlo dojít k jejímu posunutí.
2. Tato bedna musí být se svým obsahem uložena tak, aby byl vyloučen jakýkoliv možný styk s potravinami a poživatinami a jakékoliv obtěžování cestujících a posádky.

C. Závěrečná ustanovení

Článek 10

Všeobecné a mimořádné ustanovení této dohody tvoří nejvyšší míru podmínek (s výjimkou tarifů), které platí pro převzetí zemřelých z některého smluvního státu. Tyto státy jsou na základě dvoustranné dohody nebo společně provedených rozhodnutí ochotny poskytnout větší úlevy.

Úmluva neplatí pro dopravu zemřelým uvnitř hraničního pásma.

Článek 11

Tato úmluva se vztahuje na přepravu zemřelých, provedenou okamžitě po úmrtí nebo exhumaci. Ustanovení úmluvy se nijak nevztahují v příslušných zemích k platným předpisům o pohřbech a exhumacích.

Úmluva se nedá použít pro přepravu popela zemřelých.

Příloha P.II: Úmrlčí pas

Mezinárodní Ujednání o přepravě mrtvol

Příloha

Úmrlčí pas.

Jelikož byly splněny všechny zákonité předpisy, týkající se zarakvení, mrtvola

.....
(jméno, příjmení a povolání zemřelého; u dětí povolání otcovo a matčino) zemřelého dne
..... v, následkem (příčina úmrtí),
ve věku let (možno-li, uvést přesné datum narození)
musí být převezena (uvést způsob přepravy) z
(místo odjezdu) přes (směr) do (místo
určení).

Jelikož převoz této mrtvoly byl povolen, žádají se všechny úřady států, jejichž územím se bude přeprava konati, aby ji volně a bez překážek propustily.

Arrangement international
Concernant le transport des corps

Annexe
Laissez-Passer mortuaire.

Toutes les prescriptions légales relatives à la mise en cercueil ayant été observées, le corps
.....
(nom, prénom et profession du défunt; pour les enfants, profession des père et mère), décédé le
....., à, par suite de (cause du décès),
à l'âge de ans (date précise de la naissance, si possible), doit être transporté
..... (indication du moyen de transport), de (lieu de départ), par
(route), à (lieu de destination).

Le transport de ce corps ayant été autorisé, toutes les autorités des pays sur le territoire
desquels le transport doit avoir lieu sont invitées à le laisser passer librement et sans obstacle.

Příloha P.III: Štrasburská dohoda

DOHODA O PŘEVÁŽENÍ ZEMŘELÝCH

(Štrasburská dohoda)

členské země Rady Evropy, které tuto dohodu podepisují s přihlédnutím k nutnosti zjednotit formality pro mezinárodní přepravu zemřelých, se zřetelem na skutečnost, že přeprava zemřelých nepředstavuje žádné zdravotní nebezpečí a to i v případech, kdy smrt byla zapříčiněna přenosnou nemocí, za předpokladu, že budou provedeny příslušné opatření, zvláště pokud jde o nepropustnost rakve se dohodli:

Článek 1

1. Smluvní strany budou ve svých vzájemných vztazích dodržovat ustanovení této dohody.
2. Ve smyslu této dohody znamená přeprava zemřelých mezinárodní přepravu mrtvých¹⁾ z odesílací země do země určení; za odesílací zemi platí stát, ve kterém přeprava začala; v případech exhumací je to stát, ve kterém byl uskutečněn pohřeb; zemí určení je stát, ve kterém má být zemřelý po převozu pohřben nebo zpopelněn.
3. Tato mezinárodní úmluva se nevztahuje na mezinárodní přepravu popele zemřelých.²⁾

Článek 2

1. Ustanovení této úmluvy představují nejvyšší míru požadavků, které mohou být požadovány ve spojení s přepravou zemřelých, jakož i průjezdu nebo jejich přijetí na výsostném území některé smluvní strany.³⁾
2. Je ponecháno na vůli smluvních stran, buď na základě dvoustranné dohody nebo na základě společného rozhodnutí, povolit ve zvláštních případech a především při převozu v pohraničním území větší úlevy.

Aby takové dohody nebo rozhodnutí bylo možné použít v každém daném případě, je k tomu zapotřebí souhlas všech zúčastněných zemí.

Článek 3

3. Ke každému zemřelému musí být pro mezinárodní přepravu přiložen zvláštním příslušným úřadem odesílací země, vystavený doklad (propustka zemřelého).
4. Propustka musí obsahovat minimálně ty údaje, které jsou uvedené v příloženém vzoru; propustka musí být vystavena v úřední řeči země, ve které bude vystavena, a v jedné z úředních řečí Rady Evropy.^{1) 2)}

Článek 4

Mimo nutných dokladů na základě mezinárodní úmluvy a dohody o dopravě všeobecně nebo na základě budoucích úmluv a dohod o přepravě zemřelých, nebudou ani od země určení ani do tranzitní země požadovány jiné doklady než propustka zemřelého.³⁾

Článek 5

Propustka bude vystavena příslušným úřadem uvedeným v článku 8 této úmluvy pouze tehdy, když se přesvědčila, že:

- a) všechny lékařské, zdravotní, správní a právní požadavky, které platí v zemi odesilatele pro převoz zemřelých a - pokud je to vhodné - pro pohřeb a exhumaci byly splněny;^{1]}
- b) byla mrtvola uložena do rakve způsobem, který odpovídá požadavkům článku 6 a 7 této dohody;
- c) že v rakvi se nachází pouze mrtvola osoby uvedené na propustce a osobní předměty, které mají být pohřbeny nebo zpopelněny se zemřelým.

Článek 6

5. Rakev nepropustná a vyložena látkami, které mají schopnost nasávání. Pokud to příslušný úřad odesílací země považuje za nutné, musí být rakev opatřena zařízením na vyrovnání tlaku, aby bylo možné vnitřní a vnější tlak vyrovnat.

Rakev musí být

- a) buď z vnější dřevěné rakve o síle stěny minimálně 20 mm a z pečlivě zaletované, vnitřní rakve ze zinku nebo z jiného samo se rozkládajícího materiálu,
 - b) nebo z jediné dřevěné rakve o síle stěny minimálně 30 mm, která je vyložena vrstvou zinku nebo jiného samo se rozkládajícího materiálu.
4. Pokud byla příčinou smrti nakažlivá nemoc, musí být mrtvola zabalena do v antiseptickém roztoku provlhčeného prostěradla.^{2) 3)}
 5. Bez ohledu na odstavce 1 a 2 musí být rakev při letecké přepravě opatřena zařízením na vyrovnání tlaku nebo, pokud toto není k *dispozici*, vykazovat takové záruky pokud jde o odolnost takové záruky, které příslušné úřady země odeslání uznávají jako dostatečné.

Článek 7

Pokud je rakev dopravována jako obyčejná zásilka, musí být zajištěna tak, aby se již nepodobala rakvi a na obalu je třeba uvést, že se zásilkou musí být opatrně zacházeno.¹⁾

Článek 8

Každá smluvní strana sdělí generálnímu sekretáři Rady Evropy označení jmenovaných příslušných úřadu podle článku 3 odstavec 1. článku 45 a článku 6 odstavce 1 a 3 této úmluvy.

Článek 9

Pokud je přeprava prováděna přes třetí zemi, smluvní stranu Berlínské dohody o přepravě zemřelých ze dne 10. února 1937, tak může každá smluvní země této dohody požadovat od jiné smluvní země, aby učinila taková opatření, která jí umožní plnit její závazky vyplývající z Berlínské dohody.³⁾

Článek 10

Tato úmluva byla předložena členským zemím Rady Evropy k podpisu; tyto se mohou stát smluvními partnery:

tím, že bez výhrad ratifikace nebo přijetí jí podepíší, nebo

tím, že jí podepíší s výhradou ratifikace nebo přijetí a později jí ratifikují nebo přijmou.

Doklady o ratifikaci nebo o přijetí se ukládají u generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 11

1. Tato úmluva vstupuje v platnost jeden měsíc po dni, kdy se tři členské země Rady Evropy stanou podle článku 10 smluvními stranami úmluvy.
2. Pro každou členskou zemi, která úmluvu podepíše bez výhrad ratifikace nebo přijetí, nebo která jí ratifikuje nebo přijme, vstupuje dohoda v platnost jeden měsíc po podpisu, nebo po předání ratifikačních nebo přijímacích listin.

Článek 12

3. Po vstupu dohody v platnost, může výbor ministrů Rady Evropy pozvat každou ne členskou zemi, aby přistoupila k úmluvě.
4. Přistoupení se provede uložením listiny o přistoupení u generálního sekretáře Rady Evropy; Tato listina vstupuje v účinnost jeden měsíc po uložení.

Článek 13

5. Každá smluvní strana může při podpisu nebo při ukládání jejích listin o ratifikaci, o přijetí, nebo o přistoupení označit jednotlivé nebo více výsostných území, na nichž se tato úmluva bude používat.
6. Každá smluvní strana může při uložení její listiny o ratifikaci, přijetí nebo přistoupení nebo kdykoliv potom
7. Prostřednictvím prohlášení určeném pro generálního tajemníka rozšířit úmluvu na každé další v prohlášení označeném výsostném území, jehož mezinárodní vztahy sleduje nebo za které může uzavírat dohody.
8. Každé podle odstavce 2 předané prohlášení je možné ve vztahu ke každému v něm jmenovaném výsostném území podle pravidla článku 14 vzato zpět.

Článek 14

9. Tato úmluva zůstává v platnosti po dobu neomezenou.
10. Každá smluvní strana může tuto dohodu za sebe vypovědět tím, že předá notifikaci generálnímu sekretáři Rady Evropy.

11. Výpověď se stává účinnou šest měsíců po doručení notifikace.

Článek 15

Generální sekretář Rady Evropy notifikuje členským zemím Rady a každé země, které k této úmluvě přistoupily:

- c) každý podpis ratifikace nebo přijetí bez výhrad;
- d) každý podpis s výhradou ratifikace nebo přijetí;
- e) každé uložení listin o ratifikaci, přijetí nebo listiny o přistoupení;
- f) každý okamžik vstupu v platnost této úmluvy podle článku 11;
- g) článku 13 odstavce 2 až 3 došlé prohlášení;
- h) každou podle článku 14 došlou notifikace a časový údaj, od kdy je výpověď účinná;
- i) každé sdělení, které dostane podle článku 8.
- j) k doložení podepsali k tomu příslušně oprávnění podepsaní tuto úmluvu.

Stalo se tak ve Štrasburku, dne 26. října 1973, v anglickém a francouzském jazyce, přičemž je každé znění stejně autentické, v původním vyhotovení, které je uloženo v archivu Rady Evropy. Generální sekretář Rady Evropy zprostředkuje všem podepsaným zemím a všem státům které přistoupily ověřený opis.

Příloha P.IV: Průvodní list zemřelého (Laissez - Passer)

PRŮVODNÍ LIST TĚLA ZEMŘELÉHO (LAISSEZ-PASSER FOR A CORPSE)

Tento průvodní list se vydává v souladu s Dohodou o převozu těl zemřelých, především s článkem 3 a článkem 5¹⁾. Tímto se dává oprávnění k přepravě těla zemřelého:

Příjmení a jméno zemřelého.....
Zemřel dne.....
Uveďte příčinu smrti (pokud je známa) ²⁾ a ³⁾
.....
Věk.....
Datum a místo narození (pokud je známo).....
Tělo zemřelého bude přepraveno způsobem (druh dopravy).....
Z místa odeslání.....
Přes (tranzit).....
Do místa určení.....

Přeprava těla zemřelého je zcela oprávněna, všechny úřady států, přes které se tělo zemřelého přepravuje, se žádají, aby umožnily jeho tranzit bez zdržení nebo překážek.

Dáno v místě..... dne.....
Podpis zástupce odpovědného úřadu
Oficiální razítko odpovědného úřadu

1) Text článků 3 a 5 Dohody bude uvedený na zadní straně průvodního listu těla zemřelého (laissez-passer)

2) Příčina smrti se uvede v anglickém nebo francouzském jazyce nebo číselným kódem mezinárodní klasifikace chorob Světové zdravotní organizace

3) Pokud není příčina smrti uvedena z důvodu profesního tajemství, musí být potvrzení o příčině smrti vloženo do zapečetěné obálky, která doprovází tělo zemřelého během přepravy, a předáno odpovědnému úřadu ve státě určení. Zapečetěná obálka, která bude vně náležitě označena, se bezpečným způsobem přiloží k průvodnímu listu těla zemřelého. Nebo musí být v průvodním listu těla zemřelého uvedeno, zda osoba zemřela přirozenou smrtí a z důvodu choroby, která není nakažlivá. Pokud tomu tak není, musí být uvedeny okolnosti smrti nebo povaha nakažlivé choroby.